

PÄIHDEKUNTOUTUJAN POLKU VUOHENOJAN PALVELUTALOON

Jaakko Kemppi

Opinnäytetyö
Lokakuu 2013
Sosiaaliala
Kuntoutus

TAMPEREEN AMMATTIKORKEAKOULU
Tampere University of Applied Sciences

TIIVISTELMÄ

Tampereen ammattikorkeakoulu
Sosiaali-ala
Kuntoutus

KEMPPI JAAKKO

Päihdekuntoutujan polku Vuohenojan palvelutaloon

Opinnäytetyö 24 sivua, joista liitteitä 3 sivua
Lokakuu 2013

Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää päihdekuntoutujan polku Vuohenojan Palvelutaloon, Tampereella. Kyselyiden tulokset luovutetaan Vuohenoja palvelutaloon, jossa tietoa voidaan hyödyntää.

Tutkielma oli empiirinen ja pohjautui laadulliseen haastatteluun jossa haastateltuja asiakkaita oli 10.

Tutkielman tuloksena voidaan pitää sitä, että nyt samassa paikassa olevien päihdekuntoutujien taustat ovat hyvin erilaisia. Asumispaikalla oli erilaisia määriä jo takana olleita päihdepalveluita. Asumispaikan saamisessa oli ajallisesti suuria eroja, suurin osa oli saanut paikan nopeasti.

Haastattelussa tuli myös esille asukkaiden hyvät kokemukset Tampereen päihdepalveluista.

Asiasanat: asumispalvelu, päihdekuntoutus, palvelukenttä, asuminen

ABSTRACT

Tampereen ammattikorkeakoulu
Tampere University of Applied Sciences
Degree Programme in Social Services
Option of Social Rehabilitation

KEMPPI, JAAKKO:

Substance abuse rehabilitee's path to Vuohenoja

Bachelor's thesis 24 pages, appendices 4 pages
October 2013

The purpose of this study was to investigate a substance abuse rehabilitee's path to Vuohenoja's assisted living building. The survey results were given to Vuohenoja where information can be utilized. The study was based on qualitative interviews of ten residents.

The results showed that the backgrounds of the residents living in the same place are very different. The residents have also had different numbers of drug rehabilitation services in their past. Obtaining the place in the service facility varied among the residents. Most of them had received the place quickly. In addition, the interview brought out residents' good experiences of substance misuse services in Tampere.

Key words: housing services, substance abuse rehabilitation, field service, housing

SISÄLLYS

1 JOHDANTO.....	5
2. PÄIHDERIIPPUVUUS	7
3. PÄIHDEPALVELUT.....	9
4. VUOHENOJAN PALVELUTALO.....	10
5. OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS JA TOTEUTUS.....	12
5.2 Tutkimuksen toteutus	13
5.3 Tutkimusmenetelmät.....	14
6. VUOHENOJAN PALVELUTALON ASUKKAIDEN KOKEMUKSIA.....	15
7. YHTEENVETO.....	19
8. POHDINTA	20
LÄHTEET.....	21
LIITTEET	22

1 JOHDANTO

Opinnäytetyöni aiheena käsittelen Vuohenojan Palvelutalon asukkaiden polkuja Tampereen päihdepalvelukentässä. Aihe tuli pyyntönä Vuohenojan palvelutalolta. Tavoitteena oli haastattelujen avulla saada empiiristä tietoa asiakkaiden kuntoutushistoriasta sekä luoda yleiskuva siitä kuinka päihdepalvelut koetaan asiakkaiden keskuudessa. Yrjö ja Hanna-säätiö on valtakunnallisesti toimiva yleishyödyllinen järjestö. YH-Palvelutaloyhdistys on perustanut säätiön helmikuussa 1996. Yrjö ja Hanna-säätiö rakennuttaa ja ylläpitää palvelutalojen kiinteistöjä ja hoitaa konsernin palkka- ja talousasioita sekä kehittämistoimintaa. Vuonna 2006 säätiö perusti omistukseensa Yrjö&Hanna Oy:n. Vuodesta 2008 lähtien Yrjö&Hanna Oy on hoitanut konsernin palvelutoiminnan. Koko organisaatiosta käytetään yhteisyyden vuoksi nimitystä Yrjö ja Hanna Kodit.

Tässä opinnäytetyössä kysyn millaisia palveluja asiakkaat ovat aikaisemmin käyttäneet, ja mitä he tässä elämänvaiheessa ajattelevat näistä moninaisista palveluista, joita ovat saaneet. Palvelutaloja on tällä hetkellä kahdeksalla paikkakunnalla Helsingistä Rovaniemelle. Vuonna 2007 valmistunut Vuohenojan palvelutalo pitää sisällään ryhmäkodin, palveluasunnot ja tukiasunnot. Tampereen Messukylässä sijaitseva palvelukeskus Vuohenoja tarjoaa 51 paikkaa päihde- ja mielenterveyskuntoutujille. Se sisältää 22 tukiasuntoa, 13 palveluasuntoa ja 16 paikkaa tehostetussa palveluasumisessa.

Tässä opinnäytetyössä kartoitetaan asiakkaiden reittiä Yrjö ja Hanna Kotien palveluihin Tampereella ja selvitetään, mistä asukkaat ovat saaneet tiedon Vuohenojan palvelutalosta. Sekä mistä palveluista asiakkaat ovat tulleet tähän palvelutaloon. Tarkoituksena oli saada asukkailta tietoa, minkälaisen tien he ovat kulkeneet Yrjö ja Hanna kodeille. Asiakkaiden päihdepalvelupolun tarkastelu antaa tietoa siitä, minkälaista kuntoutusta heidän asukkailleen on muualla tarjottu sekä minkälaisia reittejä he ovat kulkeneet tähän palveluun. Yrjö ja Hanna kodeille tällainen tieto on tärkeää suunniteltaessa asukkaiden kuntoutustavoitteita ja talon toimintaa. Yksikön on hyvä tietää tarkemmin asukkaiden historiasta ja palveluista, joita he ovat aikaisemmin saaneet.

Päihdepalveluille tieto asiakkaiden reiteistä ja siitä miten palvelut koetaan, antaa mahdollisuuden kehittää päihdepalveluita asiakaslähtöisesti. Käytännön harjoitteluissa olen todennut että päihdepalveluissa tulisi nykyistä paremmin kartoittaa asiakkaiden reitit ja aikaisemmat kuntoutusjaksot. Tämä antaisi paremmat valmiudet luoda asiakkaalle hänen tarpeidensa mukainen palvelupaikka sekä estää samantyyolisissä palveluissa kiertäminen ilman kuntoutumis mahdollisuutta.

2. PÄIHDERIIPPUVUUS

Päihteiden käytöstä, niihin mahdollisesti syntyvästä riippuvuudesta ja haitoista on useita erilaisia malleja. Tässä työssä olen valinnut näkökulman, jossa päihderiippuvuus määritellään sairautena. Riippuvuudella tarkoitetaan tilannetta, jossa henkilön on vaikea kontrolloida sitä määrää, jota hän päihteitä käyttää. Yleensä määrät kasvavat ja päihteiden vahvuudet kovenevat kun elimistö tottuu päihteisiin. Päihteidenkäytön seurauksena elimistö rappeutuu sekä mielenterveyden ongelmat lisääntyvät. Suurella osalla päihderiippuvaisella on jokin mielenterveyteen liittävä sairaus. Päihteiden käytön riippuvuuden voi jakaa fyysiseen, psyykkiseen ja sosiaaliseen riippuvuuteen. (THL 2011, **Kiianmaa 2006**)

Kun henkilö tarpeeksi pitkään tai tarpeeksi suurin annoksin käyttää päihteitä, elimistö tulee niistä riippuvaiseksi. Fyysisen riippuvuuden huomaa käytön lopettamisen tai vähentämisen jälkeen siitä että tulee vieroitusoireita, joilla elimistö antaa merkkejä siitä, että päihteitä tarvitaan lisää. Vieroitusoireita voi olla päänsärky, pahoinvointi, väsymys tai vapina. Joidenkin henkilöiden kohdalla oireet ovat suurempia ja joidenkin pienempiä, yleensä päihteiden määrästä ja vahvuudesta riippuen. (THL 2011, **Kiianmaa 2006**)

Päihteiden käyttäjällä on pakonomainen tarve saada päihteitä lisää, vaikka elimistö ei niitä enää kestäisikään. Päihteistä koetaan saavan mielihyvää, jonka takia niitä nautitaan toistuvasti. Päihteiden pitkäaikainen käyttö totuttaa ihmisen tarvitsemaan päihteitä. Psyykkistä riippuvuutta voi pitää yksinkertaisesti alkoholiaddiktiona. Juomisen lopettamiseen ja vieroittamiseen liittyvät negatiiviset tuntemukset sekä huonovointisuus ovat usein keskeisiä tekijöitä juomisen jatkamiselle. (THL 2011, **Kiianmaa 2006**)

Ammattilaiset kuvaavat päihderiippuvuutta usein siten että kun päihteet vievät, niin vauhti on hurjaa. Päihteiden käyttäjän elämä muotoutuu hyvin pitkälti kokonaan päihteiden ympärille. Vanhat kaverit ja sosiaaliset ympyrät jäävät ja tilalle tulee ”tuttuja”, jotka helpottavat päihteiden hankintaa. Näin syntyy sosiaalinen riippuvuus. Näistä uusista kavereista saattaa hyvinkin riippua se kuinka helposti päivittäinen annos saadaan. Sosiaalinen riippuvuus on huomattava osa päihderiippuvuutta. Vaikka henkilöllä joskus tulisikin mieleen lopettaminen, yleensä porukka

vetää jäsenensä takaisin päihteiden käyttöön. Sosiaalinen verkosto koostuu hyvin pitkältivain päihteiden käyttäjistä, jotka ymmärtävät tämän tyylistäpäihdekeskeistäelämää eivätkä kyseenalaista tätä elämäntapaa.(*THL* 2011,**Kiianmaa 2006**)

Suomessakin päihteiden käyttö on yleistä, mutta vasta käytön siirtyessä pakonomaiseksi voidaan puhua riippuvuudesta. Vaikka käyttäjä huomaa negatiiviset seuraukset omasta elämäntavastaaan kuten esim. seurauksena voi ollatyöpaikan menettäminen tai ihmissuhteiden kariutuminen, niin tästä huolimatta ja lopettamismotivaatiosta huolimattapäihteiden käyttö voi jatkua, jos riippuvuus on vahvaa. (*THL* 2011,**Kiianmaa 2006**)

Seuraavassa on lueteltu päihderiippuvuuden tunnusmerkkejä (*THL* 2011)

- Tarve ja halu, joka pakottaa käyttämään päihteitä
- Ei ole kykyä hallita omaa päihteiden käyttöään
- Vanhat annoskoot eivät ole tarpeeksi suuria / annoskokojen suureneminen
- Jos aineen käyttö lopetetaan tai sitä yritetään pienentää, ilmenee vieroitusoireita
- Koko vuorokausi rytmi kietoutuu päihteiden hankintaan, käyttöön ja vaikutuksesta toipumiseen
- Uudet sosiaaliset suhteet ovat liittyvät päihdekeskeiseen elämäntapaan
- Sosiaalisista ja terveydellisistä haitoista huolimatta henkilö ei pysty lopettamaan

Pitkäaikainen päihderiippuvuus voi johtaa vakaviin henkisiin ja fyysisiin sairauksiin. Päihteiden käyttöä on kuitenkin erittäin hankalaa lopettaa ilman ammatillista apua. Päihteillä on niin suuri merkitys elämässä että sen lopettaminen aiheuttaa ongelmia. Riippuvuudesta on kuitenkin mahdollista parantua oikeilla menetelmillä.(*THL*2011, **Kiianmaa 2006**)

3. PÄIHDEPALVELUT

Suomessa päihdepalveluiden toimivuudesta vastaa Sosiaali- ja terveysministeriö. Ministeriö luo lait ja suunnittelee suuntaviivat palveluihin. Kuntien vastuulla on järjestää päihdepalvelut vastaamaan lakeja ja suuntauksia. Kuntien on tarjottava palveluja tarpeen mukaan, joko itse tuotettuna tai ostopalveluina yrityksiltä tai järjestöiltä. (STM 2012)

Palvelumuotoja päihdepalveluissa on avohoito, laitushoito, kuntoutus sekä asumis- ja tukipalvelut. Avohoito on ensisijainen palvelumuoto, johon voi hakea itse tai lääkärin lähetteen kautta. Avohoitopalvelut ovat monentyyllisiä, esim. kuntoutusta. Laitoskuntoutukseen tarvitaan yleensä lähete lääkäriltä. Laitoskuntoutuksen muoto on niille, joille avohoidon palvelut eivät ole riittäviä. Laitoksessa kuntoutusjaksot ovat yleensä lyhyitä ja ytimekkäitä, koska hoitovuorokaudet ovat kalliita. Katkaisuhuito on paikka, jossa annetaan ns. hätäensiapu eli katkaistaan päihteidenkäyttö. Vieroitusoireet ja muut haitat hoidetaan ympärivuorokautisella tuella. Laitoshoidon pituus vaihtelee yhdestä kahteen viikkoon. (STM 2012)

Yllä mainittujen palveluiden lisäksi ovat yleistyneet pitempiaikaiset tuet ja asumispalvelut. Näissä päihdekuntoutuja asuu joko yksin tai muiden kuntoutujien kanssa. Hoito ei ole niin intensiivistä ja hoitoaika on pidempi. Asumispalveluissa keskitytään kuntoutuksessa elämän hallintaan ilman päihteitä. Hoito on vapaaehtoista ja lähtee paikan sekä asukkaan yhteisistä tavoitteista. (STM 2012)

Päihdekuntoutujille on myös suuri maailman laajuinen tukiverkosto eli AA tai NA. Näissä tapaamisissa toiset toipuvat antavat vertaistukea. Tapaamisille on tarkoitus jakaa niin huonot kuin hyvätkin toipumiskokemukset yhdessä. AA ja NA perustuvat 12-askeleen ohjelmaan, jonka ohjeita tapaamisilla noudatetaan ja jaetaan. Jakaminen ja ääneen puhuminen saattaa estää monet retkahdukset. Vertaistuki onkin mielestäni erittäin hyvä keino jatkaa hoitoa itse kuntoutumisjakson jälkeen. (STM 2012)

4. VUOHENOJAN PALVELUTALO

Vuonna 2007 valmistunut Vuohenojan palvelutalo käsittää ryhmäkodin, palveluasunnot ja tukiasunnot. Lisäksi Vuohenhiekkan kadulla on tarjolla vuokra-asuntoja. Tampereen Messukylässä sijaitseva palvelukeskus Vuohenoja tarjoaa 51 paikkaa päihde- ja mielenterveyskuntoutujille. Se sisältää 22 tukiasuntoa, 13 palveluasuntoa ja 16 paikkaa tehostetussa palveluasumisessa. Asukkaat tulevat Loiston eli Tampereen kaupungin päihdepalveluiden ohjausyksikön kautta. Henkilökuntaa on 16 sekä johtaja. Henkilökunta koostuu sairaanhoitajista, lähihoitajista ja sosionomeista/sosiaaliohjaajista. Kiinteistön omistavat Tampereen A-Kilta, Yrjö ja Hanna –säätiö ja A-Klinikkasäätiö yhdessä. (Yrjö Ja Hanna Kodit, Tampere, Vuohenojan esite 2011)

Paikan toiminnan perustana on kuntouttava sekä kehittävä työote, jonka kautta asukas saa tukea, ohjausta ja avustamista päivittäisissä askareissa. Kaikilla työntekijöillä on koulutuksessaan ollut suuntautumisena päihde- ja mielenterveys. Jokaiselle asukkaalle laaditaan yksilöllinen palvelu- ja hoitosuunnitelma. Tähän hoitosuunnitelman laadintaan osallistuu asukas, omaiset ja omahoitaja. Suunnitelmaa tarkastetaan vuosittain. (Yrjö Ja Hanna Kodit, Tampere, Vuohenojan esite 2011)

Tukiasumisessa kuntoutuja asuu itsenäisesti ja pyrkii olemaan omatoiminen, työntekijän ohjaus, neuvonta ja tuki ovat päivittäin käytössä. Elämänhallinta ja sosiaaliseen ympäristöön kuten työ ja harrastukset ovat yleensä ongelma kohtia. Tuen tarve vaihtelee asukkaan mukaan. Tukiasumisen tavoite on asukkaan siirtyminen täysin itsenäiseen asumiseen. (Yrjö Ja Hanna Kodit, Tampere, Vuohenojan esite 2011)

Henkilökohtaisissa toiminnoissa enemmän säännöllistä tukea tarvitsevat kuntoutujat sijoitetaan ensisijaisesti palveluasumiseen. Nämä asukkaat osallistuvat päivätoimintaan ja keskittyvät kuntoutumisessa pärjäämään sairauden kanssa. Tavoitteena on siirtyä tukiasumiseen. Ympäri vuorokautisen tuen ja hoivan tarpeessa olevat kuntoutujat sijoitetaan tehostettuun palveluasumiseen. Tavoitteena on elämänlaadun ja toimintakyvyn säilyttäminen sekä siirtyminen palveluasumiseen. (Yrjö Ja Hanna Kodit, Tampere, Vuohenojan esite 2011)

Olen tutustunut kahteen aiheeseen liittyvään opinnäytetyöhön. Toinen näistä on Reetta Kauhasen (2007) työ nimeltä Palveluiden välisessä kuilussa: Kaksoisdiagnoosi asiakkaiden kokemuksia mielenterveys ja päihdepalveluista. Toinen on Marjut Pettisen (2010) työ nimeltä Tuettu asuminen: asukkaiden kokemuksia ja näkemyksiä. Mielenterveys – ja päihde ongelmaisen asumista tukevat asiat ja niiden tarve työntekijöiden näkökulmasta.

Näissä molemmissa opinnäytetöissä lähdettiin tutkimaan asiakkaiden kokemuksia ja näkemyksiä. Asiakkaat toivat omia tarpeitaan ja kokemuksiaan esiin ja tämän avulla kehitettiin projektin tai palveluyksikön toimintaa. Reetta Kauhasen työ keskittyi antamaan tietoa Polku-projektille, joka toimi vuosina 2005-2008. Marjut Penttisen työssä kartoitettiin Itä-Uudellamaalla toimivan asumispalveluyksikön toimintaa. Näissä opinnäytetöissä on samankaltaisia lähtökohtia ja ne ovat antaneet suuntaviivoja omalle työlleni.

5. OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS JA TOTEUTUS

Opinnäytetyöni intressi on selvittää millaisten päihdepalveluiden kautta asiakkaat tulevat Yrjö ja Hanna Kotien asumispalveluihin Tampereella, eli Vuohenojan palvelutaloon. Tarkastelen myös Yrjö ja Hanna Kotien asukkaiden omia kokemuksia aikaisemmista päihdepalveluista. Monilla heistä on kokemuksia erilaisista ja useista hoitopaikoista. Tässä opinnäytetyössä kysyn millaisia palveluja asiakkaat ovat aikaisemmin käyttäneet, ja mitä he tässä elämänvaiheessa ajattelevat näistä moninaisista palveluista, joita ovat saaneet.

Aineisto on kerätty kyselylomakkeella joko niin että asiakkaat itse täyttivät lomakkeen tai sitten niin että tiedot kerättiin kaavakkeelle haastattelun avulla. Kyselyistä tehtiin yhteenveto niin että vastaajia ei voi tunnistaa. Tutkimuksen kohderyhmä oli 10 Vuohenojan palvelutalon asiakasta.

5.1 Tutkimuskysymykset

Tutkimuskysymykseni olivat seuraavat

- Millaisia kokemuksia Yrjö ja Hanna Kotien asukkaat Tampereen Vuohenojan palvelutalossa ovat aikaisemmin saaneet Tampereen kaupungin päihdepalveluista
- Kuinka pitkään nykyisillä asukkaille kului aikaa ennenkuin he pääsivät päihdekuntoutuksen asumisyksikköön
- Kuinka monta päihdepalvelupaikkaa asukkaat olivat käyneet läpi viimeisen 5 vuoden aikana

5.2 Tutkimuksen toteutus

Opinnäytetyöni tutkimuksen toteutin kymmenelle asumispalveluiden asukkaalle Yrjö ja Hanna Kodeilla, Tampereella Vuohenojan Palvelutalossa. Tutkimuksen tein kyselylomakkeen avulla, joka sisälsi 8 kysymystä. Vastaukset koostin yhteen.

Ensimmäisenä otin yhteyttä sähköpostilla Vuohenojan palvelutaloon. Tämän jälkeen pohdimme yhdessä tämän työelämän kontaktin kautta opinnäytetyönaihetta. Esille nousi päihdekuntoutujan polku Tampereella. Tämä täsmentyi kysymykseksi Hanna ja Yrjö Kotien palvelujen käyttäjistä. Teeman ratkettua pohdin millä tavalla teen tutkimuksen. Päädyin tekemään kysymyskaavakkeen, jonka avulla kartoittaisin 10 asukkaan kokemukset. Kysymysten asetteluun käytin melko paljon aikaa, koska opinnäytetyöni materiaali koostuu näistä vastauksista. Oli tärkeää, että saan sellaista tietoa, joka on opinnäytetyöni kannalta relevanttia. Kysymyskaavakkeen valmistuttua hain tutkimuslupaa Tampereen kaupungille (Liite 2). Koska asukkaat ovat kaupungin maksusitoumuksella Yrjö ja Hanna Kodeilla, tarvitaan tutkimus lupa Tampereen kaupungilta. Laadin myös erillisen tutkimusluvan niille asukkaille, jotka vastasivat kyselyyni (Liite 2).

Kyselyt toteutin yhden päivän aikana Vuohenojan palvelutalossa. Alun perin tarkoituksena oli antaa asukkaiden itsenäisesti vastata kysymyksiin. Tämä tapa ei kuitenkaan toiminut. Kukaan asukas ei itsenäisesti ottanut kysymyskaavaketta eikä vastannut siihen. Tässä tilanteessa päätimme yhdessä Vuohenojan yhteyshenkilöni kanssa että kysely toteutetaan haastatteluina.

Haastattelut toteutin asukkaiden rauhallisessa ympäristössä joko heidän omissa kodeissaan (8 haastattelua) tai kahvion nurkassa (2 haastattelua). Haastateltavat sain haastatteluun pyytämällä asukkaita osallistumaan opinnäytetyöhöni. Pyysin kaikki, jotka sillä hetkellä oli paikalla. Yksi haastatteluun pyydetty kieltäytyi. Ennen haastattelua selostin mitä varten olen tekemässä tutkimusta, ja pyysin kultakin haastateltavalta tutkimusluvan. Haastatteluissa etenin kyselylomakkeen mukaan. Kirjoitin vastaukset samalla paperille. Näin oli helpompi tarkentaa vastauksia, ja sain relevanttia tietoa.

5.3 Tutkimusmenetelmät

Opinnäytetyöni on kvalitatiivinen eli laadullinen. Kvalitatiivinen tutkimusmenetelmä sopii hyvin opinnäytetyöhöni seuraavista syistä:

1. Vastausten avulla ei pyritä tukemaan teoriaa, vaan tuotetaan todellisuuden kuvauksia.
2. Tutkimuksen luotettavuus syntyy vain vastauksista ja aineistosta tehdään johtopäätökset.
3. Tarkoituksena on löytää aineistosta säännön mukaisuuksia, ja nähdä erilaisia elementtejä. (ks. Ridanpää, 2011)

Teoriaa käytän avustavana osana, joka auttaa määrittelyssä. Laadullisen tutkimuksen valitsin, koska se kuvastaa paremmin tutkielmaani. Tarkoituksena on tutkia luonnollisia tilanteita sekä kokemus maailmaa. (ks. Ridanpää, 2011, Silius & Tervakari, 2005)

Laadin kysymyslomakkeen (Liite1), johon vastattiin anonyymisti. Lomake koostui 8 kysymyksestä, joista osa oli strukturoituja ja osa vapaammin vastattavissa. Tällainen puoliksi strukturoitu kysymyskaavake sopi mielestäni parhaiten opinnäytetyöhöni.

Kysymyslomaketta muotoilin useaan otteeseen ja kysyin myös kahden muun henkilön mielipidettä lomakkeeseen. Lomake on tärkeä opinnäytetyöni kannalta, joten sen muotoilu oli tärkeää. Kysymykset pyrin muotoilemaan niin, että asukkaat ymmärtävät kysymykset samalla tavalla. Neljään kysymykseen tein vastausvaihtoehdot, jotta kysymyksen tarkoitus olisi kaikille selvillä. Kaavakkeen loppuun lisäsin kohdan ”sana on vapaa”, koska ajattelin ettäkysymykset saattavat herättää mielipiteitä tai ajatuksia. Näitä ”sana vapaa” kysymysten vastauksia en sen suuremmin pohdi, vaan pyrin liittämään ne opinnäytetyöhön sellaisenaan.

Lomakkeen kysymysten järjestyksessä kiinnitin huomiota seuraaviin seikkoihin. Kysymyksistä ensimmäiset olivat yksinkertaisia ja helppoja liittyivät asumiseen. Loppupuolen kysymykset olivat enemmän mielipiteitä herätteleviä. Näin vastaaja pääsi alun yksinkertaisten kysymysten kautta helpommin sisälle kyselyyn. Ajattelin että omien mielipiteiden esille antaminen tuntemattomalle voisi olla olisi heti alkuun vaikeaa. Niinpä pyrin luomaan nämä ns. lämmittelykysymykset.

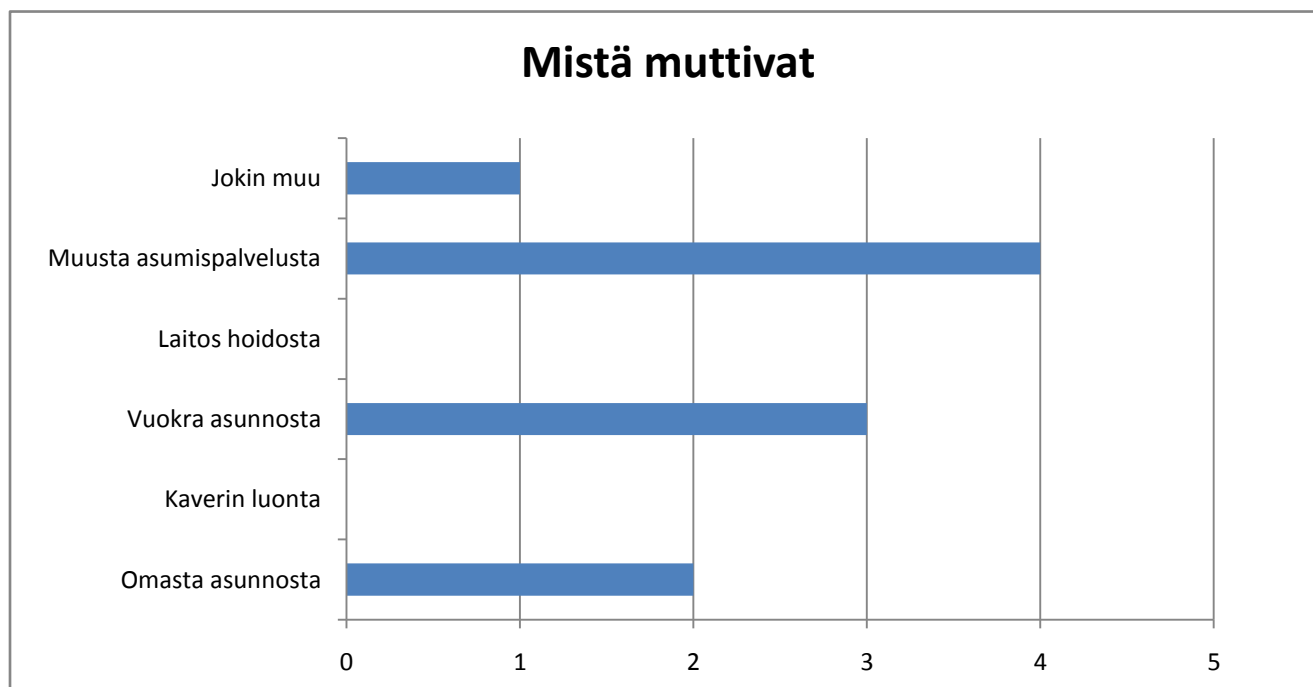
6. VUOHENOJAN PALVELUTALON ASUKKAIDEN KOKEMUKSIA

Aineistoni koostuu kymmenen henkilön haastattelusta. Kaksi asukasta täytti kysymyslomakkeet itse, loput 8 haastateltiin. Haastattelijoina toimin minä itse ja luokkatoverini Jaakko Härtilä. Vastaajista 9 oli miehiä ja yksi nainen.

Vuohenojan palvelutalo on ollut toiminnassa 5 vuotta. Vastanneista 3 henkilöä oli asunut talossa alle vuoden. 4 vastaajaa oli asunut talossa alle 3 vuotta ja 3 vastaajaa oli asunut talossa yli 3 vuotta.

Kaksi asukasta oli muuttanut Vuohenojan palvelutaloon omasta asunnostaan. 3 vastanneista oli tullut laitoshoidosta. 4 henkilöä oli muuttanut jostakin toisesta asumispalvelusta tuottavasta yksiköstä. Yksi asukas oli tullut Kaupin kotiutusosaston kautta. Kukaan ei ollut asunut vuokra asunnossa ennen Vuohenojalle muuttamistaan.

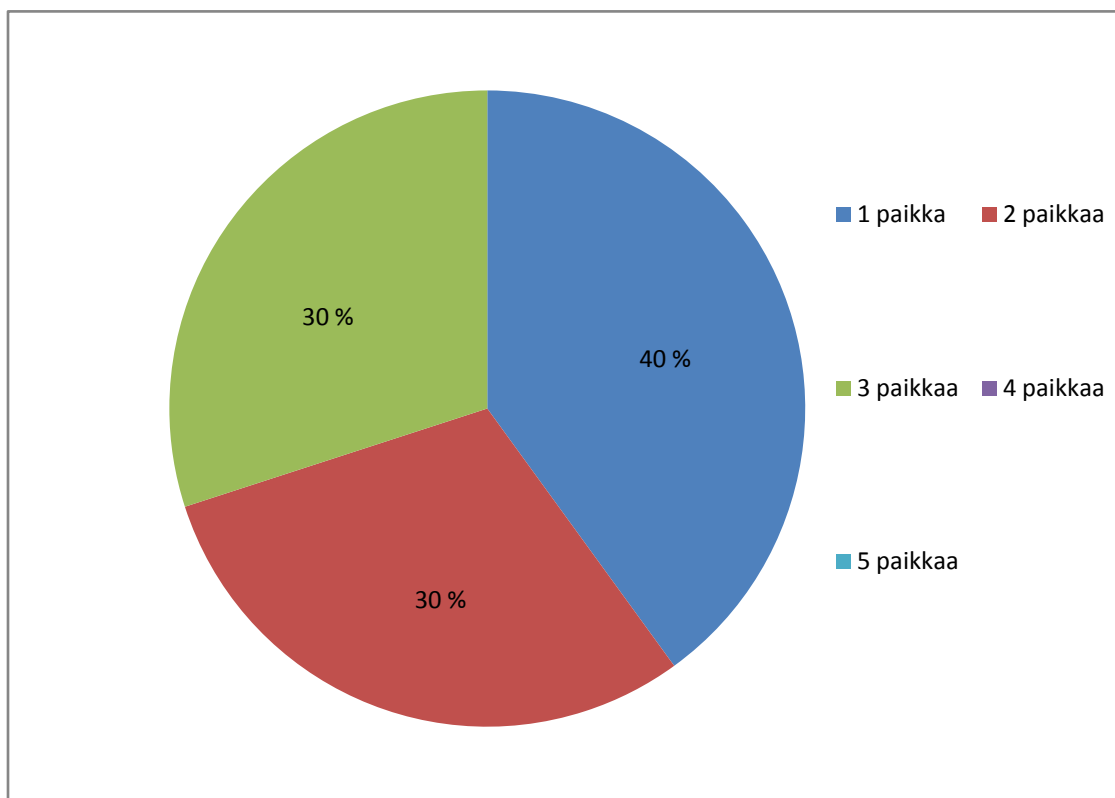
Taulukko 1. Vuohenojan palvelutalon asukkaiden aikaisempi asuinpaikka (10 asukasta)

Kysyttäessä mitä kautta asukkaat oli ohjattu Vuohenojan asumispalveluiden piiriin, toistuvana teemana nousi esille paikka, jossa he olivat ennen Vuohenojalle siirtymistä olleet. 6 vastanneista oli tullut palveluihin sairaalapalveluiden kautta (Pitkäniemi, Kaupin kotiutusosasto, Palhoniemi). Yksi vastanneista oli hakenut paikan itse ("itsenäisesti kävin paikan päällä, ohjaajalta kysyin", hän vastasi), yksi vastanneista tuli läheisen ohjaamana ("läheinen ohjasi, asunnottomuuden takia") ja yhdelle vastanneista oli soitettu Vuohenojan palvelutalosta. Yksi asukas kertoo tulleen A-killan kautta sekä Pelastus armeijan asuntolasta.

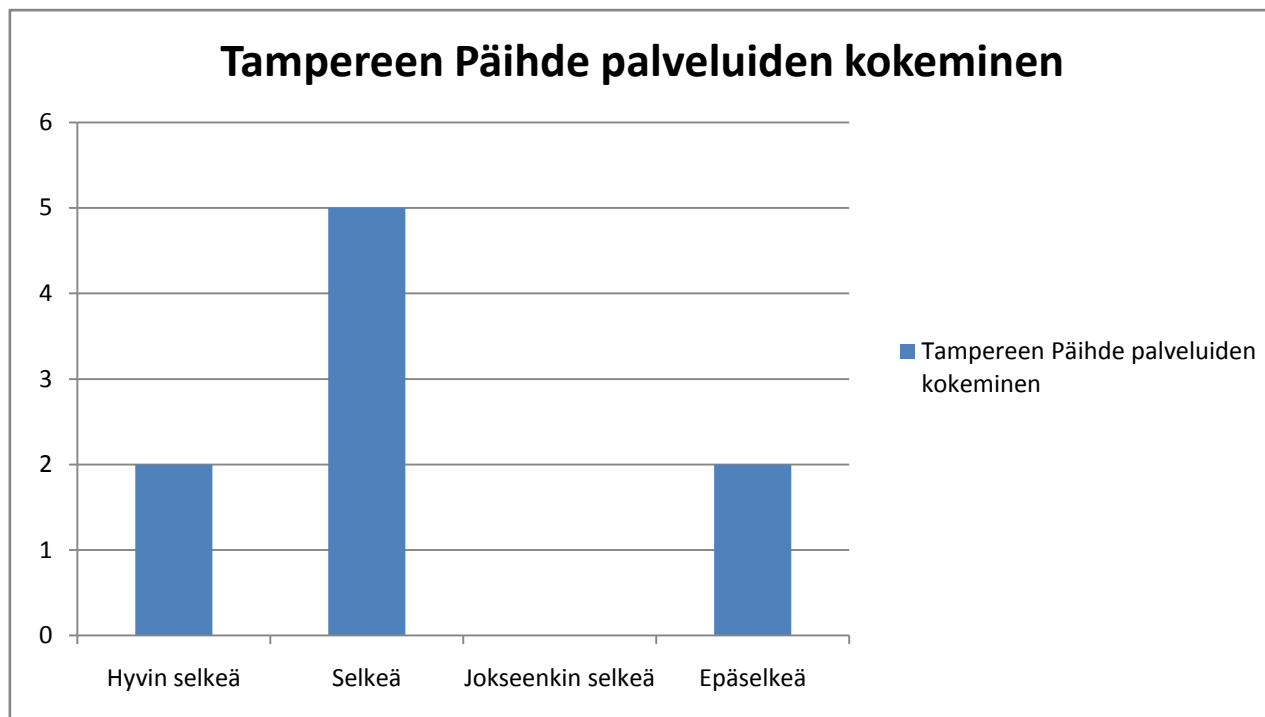
Haastattelulomakkeessa oli kysymys kuinka monessa päihdekuntoutus paikoissa vastanneet olivat olleet n 5 viimeisen vuoden aikana. Kaikki vastanneista sanoivat olleensa alle 3 paikassa viimeisen viiden vuoden ajanjaksolla. Neljä vastaajaa oli ollut vain yhdessä päihdekuntoutuspaikassa. Näyttää siis siltä että paikkoja ei ole vaihdettu kovin usein, vaan on pyritty pitkäjänteiseen hoitoon.

Taulukko 2. Päihdekuntoutus paikkojen määrä. n. 5 vuoden aikana:

Kysyttäessä kokemuksia Tampereen päihdepalveluista, 5 vastaajaa sanoi kokevansa Tampereen alueen päihdepalvelut selkeiksi. Kaksi vastanneista sanoi kokevansa palvelut epäselkeiksi. Kaksi vastanneista sanoi kokevansa palvelut hyvin selkeiksi. Yksi vastanneista ei ottanut kantaa.

Taulukko 3. Tampereen päihdepalveluiden selkeyden kokeminen

Kun kysyin miten pian vastaaja oli päässyt asukkaaksi Yrjö Ja Hanna Kodeille Tampereen Vuohenojan palvelutaloon nousi esille tieto siitä että lähes kaikki vastaajat olivat saaneet asunnon nopeasti. Vain yksi vastanneista oli odottanut paikkaa puoli vuotta. Yksi kyselyyn osallistuneista ei vastannut tähän kysymykseen. Tilanne vaikuttaa tältä osin, ainakin näiden vastaajien kohdalla hyvältä koska usein tarve jatkohoitopaikalle, esimerkiksi laitoshoidon jälkeen, on kiireellistä.

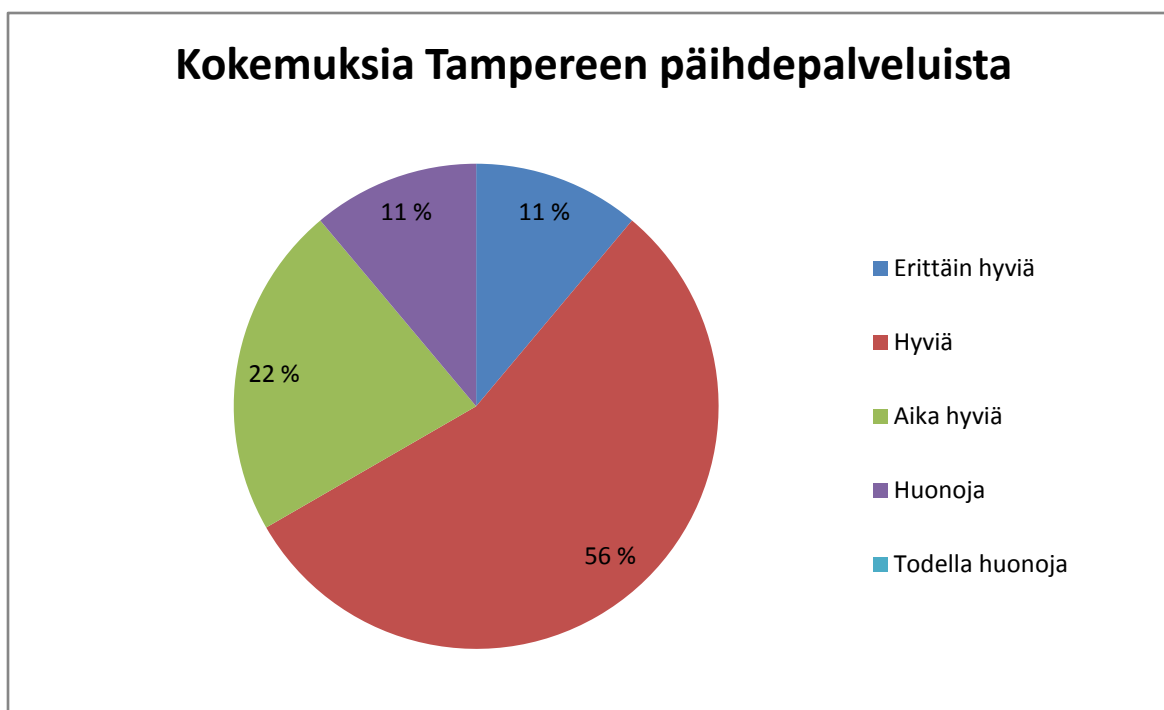
Tiivistetysti vastaukset olivat seuraavat. Viisi vastaajaa oli saanut paikan heti, yksi sai paikan samalla viikolla, yksi odotti kesän ajan, 1 ei vastannut .1 sai paikan kun edellinen asumisyksikkö suljettiin. Yksi vastaaja oli odottanut paikkaa puoli vuotta.

Kyselyyn vastanneista vain kolme vastaajaa sanoi tienneensä entuudestaan Vuohenojan palvelutalon. Kuusi vastanneista ei tiennyt paikkaa. 1 vastanneista muutti taloon heti sen valmistuttua. Vuohenojan palvelutalo on vielä hyvin nuori ja on ymmärrettävää tietoisuus siitä ei ole levinnyt kovin laajalle mahdollisten asiakkaiden keskuuteen.

Kysymykseen tuli kommentteina paikkoja, mistä tieto asukkaille oli tullut. On luonnollista että monet olivat saaneet tiedon edellisestä paikasta jonka palvelujen piirissä olivat olleet kuten A-kilta, sairaala, Palhoniemi. Yksi vastaaja sanoi että "kuullut olin, tiesin että rakennetaan"

Tampereen päihdepalvelujen vastausten kohdalla jaoin vastausvaihtoehdot asteikkoon jossa oli viisi pykälää. 1 vastanneista piti kokemuksiaan erittäin hyvinä. 5 vastanneista hyvänä kokemuksia. 2 vastanneista koki saneensa aika hyviä kokemuksia. Vain yksi oli kokenut saamansa kokemukset huonoiksi. Yhdenkään kokemukset Tampereen päihde palveluista ei olleet erittäin huonoja. Yksi ei halunnut vastata.

Taulukko 4. Kokemuksia Tampereen päihdepalveluista

Kyselyn lopussa oli kohta, jossa sai vapaasti kommentoida haluamaansa asiaa. Tähän vastasi 5 henkilöä. Vastauksissa toivottiin kuntosalia, todettiin että Vuohenojalla on hyvä asustaa ja että ohjaajien toiminta on ammattitaitoista ja asiakaslähtöistä. Yksi vastaaja halusi lähettää ohjaajille terveisiä.

7. YHTEENVETO

Kyselyyn vastanneet olivat suurimmalta osin saaneet hyviä kokemuksia Tampereen päihdepalveluista. Hyvät kokemukset olivat tulleet niin lääkäreistä kuin sosiaalityöntekijöistä. Kahdella vastanneella oli ollut huonoja kokemuksia. He kokivat muutenkin palvelut epäselkeiksi. Muut vastanneet kokivat palvelut hiukan selkeämmiksi. Hyvien kokemusten saamisella näyttää olevan yhteys siihen, miten kokee palveluiden selkeyden.

Positiiviset kokemukset tuovat myös positiivisen kokemuksen siitä, että palvelut ovat selkeät. 10 vastanneen otanta on suppea. Myös avun saaminen ja sosiaalialan työntekijöiden työtapaa koettiin positiiviseksi. Apua sai kun tarvetta oli, vastanneet totesivat.

Nykyään asunnoista on pulaa, joten oli mielenkiintoista havaita että vain yksi vastanneista oli odottanut paikkaa Vuohenojan palvelutaloon puolivuotta. Kaikki muut eli 9 vastanneesta oli saanut paikan hyvin nopeasti. Yleensä vastaajien edellinen asumispaikka oli ollut jokin toinen asumispalveluyksikkö tai sairaala. Asunnon hakeminen ja tieto tästä palvelusta oli vastanneiden joukossa tullut juuri edellisestä paikasta. Tästä voi todeta että ainakin näiden asiakkaiden kohdalla terveydenhuollon ammattilaiset ovat osanneet suositella ja ovat tienneet asumispalveluista. Vain yksi vastanneista oli hakenut paikkaa omatoimisesti. Hän oli mennyt tutustumaan palveluun ja sen jälkeen jutellut ohjaajan kanssa paikan saamisesta. Tähän kyselyyn vastanneiden päihdekuntoutujien asunnon saaminen oli Tampereen alueella ollut suhteellisen helppoa. Heille oli suositeltu paikkaa edellisestä hoitopaikasta ja muuttamaan oli päässyt nopeasti.

Kyselyssä selvitettiin aikaisempia kokemuksia päihdepalveluista. Kysymyksessä otettiin huomioon katkaisuhoido, avohoito, laitushoito sekä asumispalvelut. Kyselyyn osallistuneista asukkaista 4 oli ollut yhdessä päihdepalvelussa viimeisen 5 vuoden aikana. Vähäiset määrät näkyivät myös muilla vastanneilla, koska loput 6 oli ollut kolmessa tai sitä harvemmassa palvelussa. Kokonaisuutena arvioisin että näillä vastaajilla päihdepaikkojen määrä viimeisen viiden vuoden aikana on melko vähäinen. 5 vuodessa päihdekuntoutus paikkoja oli kertynyt hyvin vähän. Näihin vastauksiin saattoi vaikuttaa myös vastanneiden korkea ikä. Jos kysymyksen aikajana olisi ollut pidempi kuin viisi vuotta, hajontaa olisi saattanut tulla enemmän. Olisi ollut kiinnostavaa tietää myös aikaisemmasta elämästä ja saada selville onko heillä aikaisemmin ollut useampia kokemuksia erilaisista palveluista.

8. POHDINTA

Kyselyyn osallistui 10 asiakasta. Tämä on otos koko asukasmäärästä: talossa on yhteensä 51 paikkaa: tukiasumista 22, palveluasuntoja 13 ja tehostettua palveluasumista 16 paikkaa. Tampereen kaupunki valitsee asukkaat. Otokseen pääsi mukaan 10 paikalla ollutta asukasta. Tein kyselyn kello 14.00 eteenpäin päivällä, joten muut asukkaat olivat omissa päivätoiminnoissaan. Vastanneiden ikäjakauma vanhempiin ihmisiin toi vastauksiin ehkä liikaa samankaltaisuuksia. Joten johtopäätöksi on uskaliaasta vetää. Vastauksista kuitenkin nousi teemoja, joita hain tutkimuskysymyksissä. Jotta tuloksiin saisi lisää kattavuutta tulisi otannan olla suurempi ja käsittää laajemman ikäjakauman.

Kysymysten, vastausten ja ihmisten mielipiteiden tarkastelu ja toistuvien teemojen etsiminen on hyvä keino tutkimukseen. Haluttavat teemat ja suuremmat linjat tulevat jo pienellä otannalla esille mielestäni hyvin. Alun perin tarkoituksena oli antaa asukkaiden itse kirjoittaa vastaukset rauhassa ilman haastattelua. Tämä vaihtoehto tyssäsi heidän motivaatioon vastata kyselyyn. Haastatteluun päätyminen oli hyvä ratkaisu tässä tilanteessa ja asukkaat olivat jopa ”otettuja” siitä huomiosta minkä haastattelussa saivat. He kokivat haastattelun tärkeänä.

Kysely tuntui tärkeämmältä ja vastaukset sai helpommin mielestä esille, kun teki esittivät kysymykset itse. Laatiessani kysymyslomaketta käytin aikaa siihen että asettelin kysymykset niin että niihin pystyi vastaamaan ytimekkäästi. Tämä helpotti haastattelu tilanteessa vastausten dokumentointia ja myös vastausten analysointia.

Ihmisten kokemusten esille tuominen on mielestäni yhtä tärkeää kuin teoria. Kokemusten perusteella voimme helposti muuttaa toimintaa positiiviseen suuntaan. Kokemukset ovat monen asian summa, mutta jo pienestä otannasta voi havaita suuressa määrin samankaltaisuutta perustuen tiettyyn kysymykseen. Opinnäytetyöni teon aikana oma ammatillinen osaaminen ja tietämystasoni nousi. Sain kokemusta ja lisää tietämystä päihdepalveluiden asiakkaista ja heidän reiteistään palveluissa. Nämä tiedot auttavat minua tulevaisuuden haasteissa.

LÄHTEET

Ridanpää, Juha 2011. Kvalitatiiviset tutkimusmenetelmät. Saatavissa:

http://www.oulu.fi/geography/opetus/pdf/kvalitatiiviset_tutkimusmenetelmät_luento2.pdf

Silius, Kirsi & Tervakari, Anne-Maritta 2005. Kvalitatiiviset tutkimusmenetelmät. Luento, pp esitys. Saatavissa:

<http://matwww.ee.tut.fi/hmopetus/kval-tutk/2005/luennot2005/liitteet/kvalit201205.pdf>

STM (Sosiaali- ja terveysministeriö) 2012. Sosiaalipalvelut/päihdepalvelut. Saatavissa:

http://www.stm.fi/sosiaali_ja_terveyspalvelut/paihdetyo_ja_palvelut/paihdetyo

THL2011. Päähteet ja riippuvuus. Saatavissa:

http://www.ktl.fi/portal/suomi/tietoa_terveydesta/elintavat/paihderiippuvuus

Kiianmaa, Kalervo 2006. Alkoholiriippuvuus. Päihdelinkki. Saatavissa:

<http://www.paihdelinkki.fi/Tietoiskut/237-alkoholiriippuvuus>

Yrjö ja Hanna Kodit, Tampere, Vuohenojan esite. 2011. Saatavissa:

http://www.yrjojahanna.fi/document.php?DOC_ID=81&SEC=52dd0b67608034b2b02ec275f770b881&SID=1#201110_esite_vuohenoja.pdf

http://www.yrjojahanna.fi/fin/paikkakunnat/vuohenoja_tampere/

Kauhanen, Reetta 2007. Palveluiden välisessä kuilussa: Kaksoisdiagnoosi asiakkaiden kokemuksia mielenterveys ja päihdepalveluista. Stadia, Helsingin Ammattikorkeakoulu
Saatavissa: http://www.sosiaalisairaala.fi/koulutusmateriaalia/Palveluiden_valisessa_kuilussa.pdf

Penttinen, Marjut 2010. Tuettu asuminen: asukkaiden kokemuksia ja näkemyksiä. Mielenterveys – ja päihde ongelmaisen asumista tukevat asiat ja niiden tarve työntekijöidennäkökulmasta. Mikkelin Ammattikorkeakoulu. Saatavissa: <http://www.suojakoti.fi/wp-content/uploads/2011/05/Tuettu-asuminen-Opinn%C3%A4yte-Pettinen.pdf>

LIITTEET

KYSYMYSPAPERI: OPINNÄYTETYÖ JAAKKO KEMPPI TAMK: Sosiaaliala

Aiheena: päihteiden käyttäjän polku Yrjö ja Hanna kodeille

Tarkoituksena on kartoittaa reittejä, joita päihdekuntoutuja kulkee Tampereella.

KUINKA KAUAN OLET ASUNUT TALOSSA?

MISTÄ MUUTIT TÄNNE?

Omasta asunnosta _____

Vuokralla _____

Laitoshoidosta _____

Muusta asumispalvelusta _____

MITÄ KAUTTA SINUT OHJATTIIN ASUMISPALVELUIHIN? Paikka tai kuka henkilö oli

KUINKA MONTA PÄIHDEKUNTOUTUSPAIKKAA OLET KÄYNYT LÄPI? n. 5 vuoden aikana: TARKOITTAEN: Katkaisu, avohoito, asumispalvelut, laitushoito

1 _____

2 _____

3 _____

4 _____

5 _____

enemmän _____

KOETKO TAMPEREEN ALUEEN PÄIHDEPALVELUT SELKEIKSI? Tiedätkö mistä saat apua asunnon hakuun, onko päihdehoito paikoilla mielestäsi eroa, Hyvin selkeä _____

Selkeä _____

Jokseenkin selkeiksi _____

Epäselkeä _____

KUINKA KAUAN JONOTIT ASUNTOA, VAI SAITKO PAIKAN HETI?

TIESITKÖ ENTUUDESTAAN YRJÖ JA HANNA KODIN PÄIHDE
ASUMISPALVELU YKSIKKÖNÄ? Mistä sait tiedon, kuka neuvoi sinut tänne.

MILLAISIA KOKEMUKSIA SINULLA ON TAMPEREEN
PÄIHDEPALVELUISTA?

Mitkä palvelut ovat sinua auttaneet, onko avun saaminen ollut helppoa, kuinka
sinuun on suhtauduttu. osaako lääkäri neuvoa sinua päihdehoidossa?

Erittäin hyviä

Hyviä _____

Aika hyviä _____

Huonoja _____

Todella huonoja _____

SANA ON VAPAA

KIITOS VASTAUKSISTA

TUTKIMUSLUPA

Tutkimusluvan hakija:

Jaakko Kemppi 260183-1251

044 9931437

jaakko.kemppi@piramk.fi

Tutkimuksen ohjaaja:

Ulla-Maija Takkunen, ulla-maija.takkunen@tamk.fi

Alustava aihe: Päihteiden käyttäjän polku Yrjö ja Hanna kodeille

Aineiston keruu-aika: Maaliskuu 2012

Tutkimuksen arvioitu valmistumisaika: Syksy 2013

Yhteyshenkilö: Marja Lehdonmäki

Aluejohtaja, Laatupäällikkö

Yrjö ja Hanna Kodit

Matkapuhelin 040 - 847 5086

Sähköposti marja.lehdonmaki@yrjojahanna.fi

Tarkoituksena on selvittää asukkaiden polkua ja sitä miten he kokevat päihdepalvelut Tampereella. Päihteiden käyttäjä käy läpi monenlaisia hoitopaikkoja, joita haluan tuoda esille. Minkälaisia reittejä he kulkevat ja minkälaisia ajatuksia ne ovat herättäneet. Tarkoituksena on kyselykaavakkeen avulla tuoda esille, miten erilaisia reittejä nämä nyt yhdessä paikassa asuvat henkilöt ovat käyneet läpi.

Analyysimenetelmänä toimii yhteenveto, jossa yksittäinen vastaus ei ole tunnistettavissa. Kysymys lomake täytetään nimettömästi eikä tietoja jaeta kolmannen osapuolen haltuun.

Hyväksyn tutkimusluvan

Nimi ja Paikka